

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

726

Vragen van het lid **Bruyning** (Nieuw Sociaal Contract) aan de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport over *een nieuwe Gesloten Jeugdzorginstelling in Friesland* (ingezonden 6 november 2024).

Antwoord van Staatssecretaris **Karremans** (Volksgezondheid, Welzijn en Sport) (ontvangen 3 september 2024).

Vraag 1

Heeft u kennisgenomen van het nieuwsbericht op Omroep Fryslân «Gesloten jeugdhulp in Fryslân komt terug: vijf opvangplekken in Drachten»?¹

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Klopt het dat Jeugdhulp Friesland (JHF) inderdaad een nieuwe gesloten jeugdzorg locatie wil openen?

Antwoord 2

Ja.

Vraag 3

Hoe verhoudt de opening van deze nieuwe gesloten instelling in Drachten met het antwoord op de Kamervragen van het Lid Bruyning² omtrent de ernstige tekortkomingen in de instellingen voor gesloten jeugdzorg waar de Staatssecretaris van Ooijen stelt dat de gesloten jeugdzorg structureel beter wordt, dat instellingen in 2025 kleinschaliger worden en dat in 2030 zo dichtbij mogelijk nul gesloten plaatsingen zijn?

Antwoord 3

Het doel van de Friese gemeenten is en blijft om in 2030 bij nul gesloten plaatsingen te komen. De keuze voor de nieuwe kleinschalige instelling voor gesloten jeugdhulp is een tussenstap in deze richting. Die is nog nodig omdat na de sluiting van Woodbrookers bleek dat in Friesland nog behoefte is aan

¹ Omroep Fryslân, 12 september 2024, Gesloten jeugdhulp in Fryslân komt terug: vijf opvangplekken in Drachten, <https://www.omropfryslan.nl/nl/nieuws/16822391/gesloten-jeugdhulp-in-fryslan-komt-terug-vijf-opvangplekken-in-drachten>

² Aanhangsel handelingen II, vergaderjaar 2023–2024, nr. 1330.

jeugdhulp met de mogelijkheid van vrijheidsbeperkende maatregelen. Want sinds die sluiting gaan Friese kinderen met een machtiging gesloten jeugdhulp naar de gesloten jeugdhulplocatie van Elker in Groningen. Daarom hebben de Friese gemeenten een contract met Jeugdhulp Friesland gesloten voor een kleinschalige woonvoorziening voor maximaal vijf jeugdigen met als uitgangspunt minimale inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen. Dat contract loopt tot en met 31 december 2025. Het contract biedt ruimte om deze kleinschalige voorziening verder te transformeren naar een vorm van een kleinschalige intensieve residentiële hulpvoorziening voor jeugdigen met zeer complexe problematiek. Daarmee past deze keuze in het beleid dat de gesloten jeugdhulp in 2025 kleinschalig werkt en dat we in 2030 zo dicht bij mogelijk nul gesloten plaatsingen zijn. Die laatste formulering betekent echter niet dat er in de toekomst sprake zal zijn van nul vrijheidsbeperkende maatregelen. Die kunnen nodig zijn in het belang van de veiligheid en bescherming van de jeugdige en diens omgeving. Bijvoorbeeld wanneer sprake is automutilatie of suïcide, gevaar of onveiligheid uitgaande van zogeheten «loverboys» of gevaar vanwege verslavingsproblematiek. Ik verwijs daarbij ook naar mijn beleidsreactie op het advies van de Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming (RSJ) over vrijheidsbeperking in de open jeugdhulp.³

Vraag 4

Bent u bekend met de volgende uitspraak⁴: «De kinderrechter heeft gelezen en gehoord dat [de minderjarige] verblijft op een zogenoemde «hybride groep» van [instelling]. [de minderjarige] heeft zelf aan de kinderrechter laten weten dat de deur op slot is en dat zij altijd aan een begeleider moet vragen of de deur voor haar open mag. Volgens de jeugdbeschermer zou [de minderjarige] een pasje hebben waarmee ze de deur kan openen. De kinderrechter gaat ervan uit dat [de minderjarige] de waarheid heeft verteld waardoor [de minderjarige] dus feitelijk haar vrijheid wordt ontnomen. Met de verzochte machtiging tot uithuisplaatsing in een (open) accommodatie van een jeugdhulpaanbieder kunnen naar het oordeel van de kinderrechter niet dergelijke vrijheidsbeperkende maatregelen worden genomen. Daarvoor zou een gesloten machtiging noodzakelijk zijn, zoals ook eerder (in voorwaardelijke vorm) het geval was bij [de minderjarige].»?

Antwoord 4

Nee deze uitspraak is bij ons niet bekend.

Vraag 5

In Antwoord 9 van de gestelde Kamervragen⁵ wordt gesteld dat ongerechtvaardigde of niet toegestane vrijheidsbeperkende maatregelen volstrekt wordt afgekeurd en dat met het oog op een betere bescherming van jeugdigen in de gesloten jeugdhulp, de Wet rechtspositie gesloten jeugdhulp per 1 januari 2024 is ingevoerd waar het uitgangspunt bij de toepassing van vrijheidsbeperkende maatregelen het nee, tenzij- beginsel is; kunt u aangeven welke maatregelen genomen zijn om het nee, tenzij- beginsel strikt te hanteren? Kunt u aangeven hoe het mogelijk is dat er onder uw toezicht oog in een hybride groep niet-toegestane vrijheidsbeperkende maatregelen worden opgelegd? Kunt u aangeven hoe u toezicht houdt op alle instellingen, zowel gesloten als open, zodat er geen sprake meer is van niet-toegestane vrijheidsbeperkende maatregelen?

Antwoord 5

Naast het verbeteren van de rechtspositie van jeugdigen in de gesloten jeugdhulp is het doel van de Wet rechtspositie gesloten jeugdhulp ook het verminderen van het toepassen van vrijheidsbeperkende maatregelen. Die zijn alleen toegestaan als de rechter voor een jeugdige een machtiging gesloten jeugdhulp afgegeven heeft. Bovendien moet de accommodatie geregistreerd staan als een gesloten accommodatie. Het is mij niet bekend

³ Kamerstukken 2024–2025, 31 839, nr. 1029

⁴ Rechtbank Den Haag, 15 augustus 2024, ECLI:NL:RBDHA:2024:14809

⁵ Aanhangsel handelingen II, vergaderjaar 2023–2024, nr. 1330.

waarom in een hybride groep niet-toegestane vrijheidsbeperkende maatregelen zijn opgelegd.

De Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ) houdt toezicht op de (gesloten) jeugdhulp. Dat omvat ook het toezicht op de toepassing van vrijheidsbeperkende maatregelen. Ik verwijs u daarvoor ook naar hun rapport Zorgen om hulpaanbod voor jongeren met complexe problematiek.⁶ Op grond van hoofdstuk 6 van de Jeugdwet moeten de instellingen voor gesloten jeugdhulp vrijheidsbeperkende maatregelen registeren en tweemaal per jaar gegevens aanleveren aan de IGJ.

Vraag 6

Kan het zo zijn dat door sluiting van de voormalige justitiële inrichtingen⁷, die nu met voorrang gesloten worden, kinderen die overgeplaatst worden in bijvoorbeeld hybride groepen niet-toegestane vrijheidsbeperkende maatregelen ondergaan?

Antwoord 6

Het klopt dat de IGJ geconstateerd heeft dat aanbieders van jeugdhulp vrijheidsbeperkende maatregelen inzetten zonder dat hier een wettelijke grondslag voor is en zonder dat de rechtsbescherming van de jongeren hierbij is geborgd. Vrijheidsbeperkende maatregelen zijn alleen toegestaan op basis van een machtiging gesloten jeugdhulp. Mij zijn geen situaties bekend dat jeugdigen uit voormalige justitiële jeugdinstellingen zijn overgeplaatst naar hybride groepen en daar niet-toegestane vrijheidsbeperkende maatregelen ondergaan.

Vraag 7

Deelt u de mening dat het wenselijker zou zijn dat een minderjarige die een hulpvraag heeft en te maken heeft met problematiek die gekoppeld zijn met aanwijzingen in de onderliggende psychische problematiek, in de week volgend op plaatsing in een accommodatie voor gesloten jeugdzorg wordt gezien en beoordeeld door een jeugdpsychiater, op dezelfde wijze als voor een beoordeling voor de noodzaak om al dan niet zorgmachtiging te verzoeken op grond van de Wet verplichte ggz (Wvvggz)? In antwoord 12⁸ wordt gesteld dat de jeugd-ggz een grotere rol zou moeten spelen, dat er onvoldoende deskundig personeel is, dat er nog steeds te veel vrijheidsbeperkende maatregelen worden ingezet en het gebrek aan alternatieven, kunt u hierop reflecteren?

Antwoord 7

Ik ben het ermee eens dat de jeugd-ggz een belangrijke rol heeft om te komen tot een meer passend aanbod. Die verantwoordelijkheid voelt de jeugd-ggz ook. Dat heeft deze sector ook neergelegd in de bestuurlijke afspraken Transformatie gesloten jeugdhulp: «De Nederlandse GGZ voelt zich hiervoor verantwoordelijk en spreekt zich uit om gezamenlijk met gemeenten en aanbieders bij te dragen aan de opbouw van expertise om de best passende zorg aan jongeren en hun gezinnen te kunnen bieden.»⁹ De constatering uit het antwoord waarnaar in de vraag verwezen wordt komt uit vragen die gesteld zijn over het rapport «Eenzaam gesloten» van Jason Bhugwandass over ZIKOS. Deze constatering was mede aanleiding voor de hiervoor genoemde bestuurlijke afspraken over de transformatie van de gesloten jeugdhulp. De in de constatering genoemde onderwerpen zijn voorwaardelijk voor deze transformatie.

⁶ Zorgen om hulpaanbod voor jongeren met complexe problematiek- eindrapport met jongeren-versie | Rapport | Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (igj.nl)

⁷ Aanhangsel handelingen II, vergaderjaar 2023–2024, nr. 1330.

⁸ Aanhangsel handelingen II, vergaderjaar 2023–2024, nr. 1330.

⁹ Bestuurlijke afspraken transformatie gesloten jeugdhulp | Publicatie | rijksoverheid.nl

Vraag 8

Heeft u kennisgenomen van het artikel van Prof. Dr. Peer van der Helm, lector residentiele jeugdzorg van de Hogeschool Leiden en tevens verbonden aan de VU Amsterdam, op Pont Zorg en Sociaal met de titel «In een nieuwe instelling voor gesloten jeugdhulp in Friesland wel verstandig?»¹⁰

Antwoord 8

Ja.

Vraag 9

In dit artikel van Van der Helm komen meerdere argumenten naar boven waarom een nieuwe gesloten instelling niet wenselijk is (Addink en van der Veldt constateerden in een review in 2022 al dat niet aangetoond kon worden dat de behandeling effectief was¹¹. Ook internationaal is er al lang consensus dat behandeling onder dwang niet of nauwelijks werkt¹². Dat terwijl gesloten opvang ook schade kan doen: «baat het niet dan schaadt het wel», want gesloten behandeling gaat gepaard met grote risico's op verdere schade die soms niet meer te herstellen is¹³. Veel jongeren kregen de afgelopen jaren hiervoor zelfs schadevergoeding van het Rijk en de ervaringen uit het rapport Eenzaam Gesloten van Jason Bughwandass en de misstanden die naar voren zijn gekomen bij de voormalige gesloten Jeugdzorg instelling in Friesland, Behandelcentrum Woodbrookers, zouden juist aanleiding moeten zijn voor terughoudendheid; erkent u dat bovenstaande punten aanleiding moeten zijn tot terughoudendheid in het openen van nieuwe gesloten jeugdzorginstellingen?

Antwoord 9

Ik onderschrijf dat er voldoende redenen zijn terughoudend te zijn met het openen van een nieuwe gesloten jeugdhulplocatie. Echter, de accommodatie waar het hier om gaat is een kleinschalige woonvoorziening voor maximaal vijf jeugdigen, met als uitgangspunt minimale inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen. Het is een tussenstap van de Friese gemeenten om in 2030 bij nul gesloten plaatsingen te komen. Daarmee past deze stap in het beleid dat de gesloten jeugdhulp in 2025 kleinschalig werkt en dat we in 2030 zo dicht bij mogelijk nul gesloten plaatsingen zijn.

Vraag 10

Kan u aangeven wat de noodzakelijke start investeringen zijn voor het openen van deze nieuwe gesloten jeugdzorginstelling en welke kostenbegrotingen er voor de komende 3 jaar zijn?

Antwoord 10

De specifieke startinvesteringen en de meerjarenbegroting van deze nieuwe locatie zijn mij niet bekend.

Vraag 11

Van der Helm, stelt dat het: «in de praktijk minimaal een jaar duurt voordat je, ook een kleine, gesloten instelling op orde hebt. In de tussentijd gebeurt er van alles wat het daglicht niet kan verdragen. Jongeren worden het slachtoffer»; met in het achterhoofd de wetenschap dat de centrale overheid de gesloten jeugdzorg zo snel als mogelijk volledig wil sluiten, is deze investering, in tijden van bezuinigingen dan wel wenselijk?

---

¹⁰ Pont Zorg en Sociaal, 20 september 2024, Is een nieuwe instelling voor gesloten jeugdhulp in Friesland wel verstandig?, https://sociaalweb.nl/nieuws/is-een-nieuwe-instelling-voor-gesloten-jeugdhulp-in-friesland-wel-verstandig/?utm_medium=email&utm_campaign=PONT%20%7C%20Zorg%20%26%20Sociaal%20nieuwsbrief%2023-09-2024&utm_name=Nieuwsbrief%20ZSW

¹¹ Nederlands Jeugdinstituut, maart 2022, 10 jaar onderzoek Longitudinale Effectmonitor JeugdzorgPlus, <https://www.nji.nl/uploads/2021-06/Kijk-op-JeugdzorgPlus.pdf>

¹² APA PsycNet, <https://psycnet.apa.org/record/2008-11635-002>

¹³ Nederlands Jeugdinstituut, maart 2022, 10 jaar onderzoek Longitudinale Effectmonitor JeugdzorgPlus, <https://www.nji.nl/uploads/2021-06/Kijk-op-JeugdzorgPlus.pdf>

Antwoord 11

Ik deel deze mening niet omdat het gaat om een kleinschalige voorziening. Deze keuze van de Friese gemeenten past in de doelstelling dat de gesloten jeugdhulp in 2025 kleinschalig werkt. Het opstarten van een nieuwe voorziening en locatie vraagt tijd. Gedurende deze periode monitoren de Friese gemeenten dat er gehandeld wordt volgens de vastgestelde kwaliteitseisen en kaders. Zij hebben voorafgaand kwaliteitseisen gesteld aan Jeugdhulp Friesland en de hulpverlening die door hen geboden gaat worden in de kleinschalige voorziening. Daarnaast is er sprake van continue monitoring en evaluatie. Ook de Inspectie Jeugd en Gezondheidszorg speelt een belangrijke rol in het houden van toezicht.

Vraag 12

Deelt u de mening dat het openen van een nieuwe gesloten jeugdzorginstelling niet past in een tijdperk waarin er gewerkt wordt aan het volledig afbouwen van gesloten jeugdzorg en dat deze investering ook niet past binnen de bezuinigingsdoelstellingen die er voor de jeugdzorg zijn vastgelegd?

Antwoord 12

Deze mening deel ik niet. Het gaat hier om het openen van een kleinschalige woonvoorziening voor maximaal vijf jeugdigen met als uitgangspunt minimale inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen. **Hiermee wordt een stap gezet in de benodigde transformatie van de gesloten jeugdhulp.** Het doel van de Friese gemeenten is en blijft om in 2030 bij nul gesloten plaatsingen te komen. Daarmee past deze keuze in het beleid dat de gesloten jeugdhulp in 2025 kleinschalig werkt en dat we in 2030 zo dicht bij mogelijk nul gesloten plaatsingen zijn.